

Latvijai, iespējams, Lietuvas firmai būs jāmaksā 3,7 miljoni eiro, jo decembrī lietuviešu kompānija "E Energija" uzvarēja Starptautiskajā šķirējtiesā par investīciju aizsardzību. Strīds bija par Lietuvas siltumapgādes kompānijas padzīšanu no Rēzeknes 2007. gadā.

Rēzeknes pašvaldība 2005. gadā savu apkures sistēmu nodeva Lietuvas kompānijai. Trīs gadus vēlāk līgumu lauza, jo firma neesot pildījusi savas saistības. Lietuvieši ir priecīgi, ka viņiem pēc desmit gadiem izdevies pierādīt, ka Rēzeknes pašvaldība pret viņiem izturējās netaisnīgi. Pašvaldība savu atbildību noliedz.

Zaudējumā esot vainīga valdība, kas nav mācējusi pārliecināt arbitrus. Par to, vai maksāt piespriesto, vai mēģināt spriedumu atcelt, valdība lems tuvāko mēnešu laikā.

Rēzekne neefektīvu un dārgu siltumapgādi mantoja no padomju laikiem. 2000. gadu sākumā pilsēta izlēma pāriet uz gāzes apkuri. Toreizējais pilsētas mērs Juris Začests noslēdza līgumu ar "Latvijas Gāzi", ka uzņēmums izbūvēs gāzesvadu, bet pilsēta apņēmas ik gadu nopirkt vairāk nekā 30 miljonus kubikmetru gāzes.

Līdz 2005. gadam Rēzekni apkurināja ar dārgo un netīro mazutu. Gāzes pievilksanu pilsētnieki gaidīja kā atpestīšanu no lielajiem rēķiniem un parādiem. Taču tā nenotika, sākās vēl lielākas nepatīkšanas.

2005. gadā gāzes vadu pilsētai pievilka. Varēja atteikties no trīsreiz dārgākā mazuta kurināšanas, taču pašvaldība savu apkures sistēmu nebija sagatavojusi dabasgāzei. Ja pieprasīto gāzi pilsēta netērētu, būtu jāmaksā sods. Tāpēc tā bez konkursa noslēdza līgumu ar Lietuvas kompānijas "E Energija" meitas firmu Latgales enerģija.

Juris Začests

Bijušais Rēzeknes domes priekšsēdētājs (2001-2005)

Tai brīdī tā mums bija vienīgā iespēja tikt pie gāzes apkures. Kāpēc, tāpēc, ka jebkuras citas darbības kas ļautu savādāk sakārtot siltumtīklus. Būtu izsoles un termiņi, kuri neļautu savlaicīgi paņemt "Latvijas Gāzes" piegādes līgums. Savukārt gāzes piegādes līgums radās no tā, ka būvēja gāzes vadu Preiļi Rēzekne, ar nolūku, ka mums konkrētā laikā jāsāk lietot gāze.

"E Enerģija" bijis vienīgais uzņēmums, kas operatīvi varēja mazuta katlus pielāgot gāzei, jo viņiem bijusi tāda pieredze Lietuvā. Noslēgts 30 gadu līgums, kas paredzēja, ka "Latgales enerģija" pārveidos apkures sistēmu. Uzņēmumā "Latgales enerģija" līdzīpašnieki lietuviešiem bija tolaik ietekmīgi "pareksieši" Ļevis Voronovs un Juris Vanags.

Sākumā sadarbība bijusi laba. 2005. gada vēlēšanās Začests zaudēja amatu. Viņu notiesāja par vēlēšanu balsu pirkšanu. 2006. gadā par domes priekšsēdētāju kļuva Tautas partijas deputāts Juris Guntis Vjakse.

Juris Guntis Vjakse

Bijušais Rēzeknes domes priekšsēdētājs

Mums neizdevās jau sākotnēji kvalitatīva sadarbība vadības līmenī. Un tieši varbūt šis operatora ienākšanas periods pilsētā, jau kādā steigā, kādā līguma neatklātībā tas notika, radīja bažas ka var būt grūtas situācijas. Tā arī veidojās. Ne jau no pirmās dienas kāds mērķtiecīgi taisīja kādu plānu, kā kādu siltumapgādes biznesu Rēzeknē izdzīt. Dies' pasarg'!

2007. gada oktobrī Rēzeknes siltumtīkli pārņēma katlumājas un apkures sistēmas, jo Lietuvas kompānija nebija uzsākusi kurināšanu. "Latvijas Gāze" par parādiem bija atslēgusi pilsētai gāzi, bija draudi, ka apkures nebūs vispār.

Juris Guntis Vjakse

Bijušais Rēzeknes domes priekšsēdētājs

Tas ir tāds lēmums, kur laikam Latvijā precedentu nav. Tas bija, laikam, traktējams, sabiedrības interešu nostādīšana virs privātā subjekta interesēm. Jo bija skaitītas dienas, noteikti līdz nedēļai, kad bija izšķiršanās – būs siltums, vai mēs visi vienkārši salsim. Un tad mēs izlēmām, ka kaut kas ir jādara un tad mēs šos aktīvus pārņēmām. Izmantojot policijas līdzdalību.

Vjaksem tobrīd bija spēcīga aizmugure. Valdības vadītājs bija viņa partijas biedrs Aigars Kalvītis. Latvijas tiesās pašvaldības rīcība atzīta par likumīgu. Lietuvas uzņēmumam ir cita versija par notikušo. Tas uzskata, ka izdzīšana no pilsētas bijusi mērķtiecīga un plānota. Kamēr uzņēmums maksājis vecos pilsētas parādus un pārbūvēja apkures sistēmu, tikmēr tas bijis labs investors. Kad tas bijis izdarīts, attieksme mainījies.

Virginijus Strioga

UAB "E Energija" līdzīpašnieks

Pēc pāris gadiem, kad visas katlu mājas bija pārbūvētas dabasgāzei, mēs samaksājām parādus par mazutu piegādātājiem, kad mēs visu to izdarījām, tad politiķi, kas gāja uz vēlēšanām pacēla aģitācijas karogu, ka lietuvieši no pilsētas jāpadzen.

Agris Repšs

UAB "E Energija" advokāts

Sāka pieaugt strauji gāzes cena. Un līgums paredzēja, ka ja gāzes cena pieaug virs 5%, viņi var sniegt pieteikumu jaunam tarifam. Un toreiz bija pašvaldības regulators. Un visu strīdu laikā teica, tur jau regulators. Pašvaldība un pašvaldības sabiedrības nesaistīts. Bet, protams, ka visi darbojās diezgan koordinēti.

Regulators neapstiprināja tarifus, gāzes cena turpināja augt un "Latgales enerģija" nevarēja uz veciem tarifiem nosegt pašizmaksu.

2007. gada rudenī firma kavējās maksāt pašvaldībai par gāzi, tā nevarēja naudu pārskaitīt Latvijas gāzei un kurināmā padeve tika pārtraukta. Tā kā apkuri nepieslēdza laikus, regulators kompānijai atņēma licenci.

Piecus gadus lietuvieši mēģinājuši vienoties ar Latvijas valdību par zaudēto ieguldījumu kompensēšanu. Taču valdība nav piekritusi, tāpēc 2012. gadā strīds nonācis Pasaules Bankas Starptautiskā ieguldījumu strīdu risināšanas šķirējtiesā. Prasības summa bija septiņi miljoni eiro. Šķirējtiesneši par pamatotu atzina 1,5 miljonu kompensāciju pārējiem 52

ndrīz 2 miljoni ir tiesāšanās izdevumi un procenti. Spriedumā atzīts, ka pašvaldība pārkāpusi taisnīgas un vienlīdzīgas attieksmes principus.

Virginius Strioga

UAB "E Enerģija" līdzīpašnieks

Mums vēl bija siltuma saimniecība Gulbenē. Pēc šī notikuma mūsu vadība pieņēma lēmumu aiziet no Latvijas, jo Latvijā nevalda likums. Nolēmām neinvestēt šajā valstī, kamēr situācija nemainīsies.

Nu jau deviņus gadus Rēzeknē valda Saskaņa ar Aleksandru Bartaševiču priekšgalā. Tagad pilsēta par saviem līdzekļiem modernizējusi apkures sistēmu. Iedzīvotāji turpina maksāt vecos parādus, bet apkures tarifs nav augstāks, kā citās pilsētās.

Raimonds Arbidāns

a/s "Rēzeknes siltumtīkli" siltumtīklu apkalpošanas iecirkņa vadītājs

Vispār kopumā mums ir vairāk nekā 10 000 abonentu. Vispār no šejienes mēs ļoti labi varam redzēt, tas

ķieģeļu skurstenis... Tas ir tas vecais vēsturiskais skurstenis, kas bija izbūvēts manuprāt kaut kādos 1970. gados. Tagad, modernizējot katlu māju, palikuši trīs skursteņi, kurus mēs tagad izmantojam. Šī ir arī viena no katlu mājām, kas ir modernizēta. (NP: Kad kurināja ar mazutu, tad tur nāca ārā tie melnie dūmi?) Jā, kad kurināja ar mazutu, tad bija tas skurstenis. Tas dzeltenais, tas ir gāzes vads, kas atnāk gan uz katlu māju, gan koģenerācijas staciju.

Rēzeknes domes priekšsēdētājs Aleksandrs Bartaševičs ir pārliecināts, ka zaudētā arbitrāža un pienākums maksāt 3,7 miljonu eiro kompensāciju lietuviešiem ir uz valdības sirdsapziņas. Viņš pilnībā atbalsta iepriekšējā pilsētas vadītāja lēmumu, līgumu lauzt.

Aleksandrs Bartaševičs

Rēzeknes domes priekšsēdētājs (Saskaņa)

Es nejutos vainīgs, nejutos, ka vainīgs tas pats Juris Guntis Vjakse, mērs, kas lauza šo līgumu, jo mēs darījām visu, lai aizsargātu pilsētas intereses. Tas ir pirmais. Otrais – mēs tomēr vinnējām visas tiesas Latvijā, tas nozīmē, ka mēs nepārkāpām nevienu Latvijas likumu, veidojot attiecības ar to pašu Latgales enerģiju. Otrs moments, ka tas bija Latvijas valsts strīds šķirējtiesā ar investoriem, ja tur protams bija visas iespējas valstij aizstāvēt savas pozīcijas. Laikam kaut kas bija nepareizi izdarīts, tāpēc nebija vinnēts tas strīds.

Latviju arbitrāžā pārstāvēja Valsts kanceleja, advokātu valsts nealgoja. Lietas izskatīšanā klātienē 2015. gada februārī Londonā piedalījās Valsts kancelejas jurists Ivars Mēkons. Tā paša gada pavasarī viņš darbu Valsts Kancelejā pameta. Saistībā ar ierobežotas pieejamības dokumentu noplūdi, viņš bija zaudējis pielaidi valsts noslēpumam. Lēmumu nealgot advokātu, bet uzticēties pašu spēkiem, pieņēma Laimdotas Straujumas vadītā valdība.

Ilze Dubava

VK Juridiskā departamenta juriste

Katrā gadījumā, kad bija lieta, tad tā arī tika skatīta kabinetā un tika pieņemts lēmums par pārstāvību. Varu teikt, ka iestāde ir rīkojusies atbilstoši tiem lēmumiem un pēc labākām iespējām.

Šī pēdējos desmit gados ir vienīgā lieta, kurā Latvijas valsts ir zaudējusi šķirējtiesā par investoriem tiesību pārkāpšanu. Teorētiski valdībai ir iespējams lūgt spriedumu atcelt, taču tas ir iespējams, ja nopietni pārkāpta procedūra. Piemēram, ja spriedumā nav argumentu vai tiesneši bijuši korumpēti.

Kamēr valdība vēl domā, kā rīkoties, Lietuvas kompānija jau nosūtījusi Valsts kancelejai vēstuli ar konta numuru, kur miljoni jāpārskaita.

Nekā personīga

<https://skaties.lv/zinas/latvija/neka-personiga/par-lietuviesu-komunalo-pakalpojumu-firmas-izspiesanu-no-rezeknes-starptautiska-skirejtiesa-no-valsts-piedzen-37-miljonus-eiro/>